

**Tisztelt Emlékezők és Ünneplők! Kedves Versenyzők és Felkészítő Tanárok!  
Baka István és költészete nevében összegyűlt Kedves Vendégek!**

Baka István már egy éve eltávozott a földi létezésből, 1996-ot írtunk, amikor a kolozsvári egyetemen egyik szemináriumot tartó tanárunk behozott egy verset. A feladat az volt, hogy a szöveg összekevert szakaszait helyes sorrendbe kellett állítanunk. A megoldás egy szekszárdi-szegedi költő, az akkor még számunkra ismeretlen Baka István *Ősz van az űrben* című verse lett, amelynek utolsó sorai azóta is ott kopognak bennem egyre határozottabban:

*„Hullnak a barna-piros levelek,  
hull a világ, és hullunk véle mi,  
nedvét kiszívó levéltetvei  
ősz van az űrben, a vég közeleg.”*

Ha van hiányérzetem, akkor az tartósan az, hogy Baka Istvánt személyesen nem ismerhettem, hisz „a vég közeleg” folyamata, a halállal való szembesülés méltánytalanul hamar vált személyes tapasztalatává, sorsává. Ellenben nincs hiányérzetem, és nem lehet hiányérzetünk, ha – teljesítve a Csak a szavak című versének imperatívuszát („néha / lapozz föl engem és leszek”) – felnyitjuk, és elmélyülten olvasni kezdjük a bakai szótárt. Mi, a Baka-költészet olvasói ugyanis mindannyian tudjuk: a formai szempontból végsőkéig lecsiszolt, fegyelmezett versek, komplex képi világuknak tragikus szépsége, a belőlük kibontakozó ironikus, helyenként groteszkbe hajló létszemlélet olyan megrendítő tapasztalatban részesít, amelyet csak a Baka-költészet nyújthat, és amely csak annak egyediségéből következhet. Emberi létezésünk alapformáit rajzolja meg, „a vég közeleg” jelenvalóságát tudatosítja, a hiánnyal való szembenézés, a jelen-lét erkölcsi parancsát fogalmazza meg: „Én itt vagyok de hol vagy te Uram”. Félelmetesen emberarcú és mégis minden olyan rekvizitumot nélkülöző világ a Bakáé, amely elfogadná az embert:

*„Lenn fürtelem, fennen közöny,  
sötét ver ablakomba,  
vadnyúl-írhámon hajbakap  
sátánhad, angyalhorda.”*

- olvassuk *Sátán és Isten foglya* című versében. Ebben a kozmikus magányban, amelyben kezdetben „húzza”, majd „vonít a Sátán hegedűje / nyüszít a brácsa felsikolt / a klarinét hörög a bőgő / élők között kering a holt” (*Mefisztó-keringő*), csak a szerepjátszásban való önmeghatározás lehetséges, a maszkokban és/vagy maszkokként való létezések lehetségesek. Az olvasó pedig akkor léphet be ebbe a létmódba, válhat részévé és lehet része ezeknek az identitásoknak, ha belemegy a játékba, és engedi, hogy a befogadás során maga is világteremtővé váljék, ha elfogadja a *Vadszőlő* című vers világalkotásra készítő gesztusát: „Ha kifelé bezárul minden út / Itt legbelül lesz tágasabb a tér”. Ebbe a gazdag és gazdagító világba márpedig érdemes belépni, hiszen itt Dózsa szól hozzánk (*Temesvár. Dózsa tábora*), száműzött kuruc kesereg (*Változatok egy kurucdalra I – II.*), Magdolna-

záporoznak az igék, bolgárok és székelyek sorai között vonulunk, tűzbe vetett evangéliumra téved tekintetünk, és a *Háborús téli éjszakából* tudjuk: „SEBÉBŐL VÉRZIK EL AZ ORSZÁG.” *Ady Endre* vonatán csak összezagyválhatjuk a „*tükör- és látványcserpet*”, s ami összerakható még, az Széchenyi kérdése *Döblingből*: „*virrasztásommal Isten mit akar*”? A virrasztásnak márpedig van értelme, mert eljut a kérdező a felvetésig: „*Talán te írod, Istenem, / a föld színére versedet?*” (*Tájkép fohással*) Az örökös éjszakát artikuláló vers értelme pedig a létezés, és fordítva: a létezés értelme egyedül a vers, amelyben Liszt Ferencként, Yoricként mérhetjük az éjszakát, Fredmanként, Szytepan Pehotnikként pedig megállapíthatjuk, meg kell állapítanunk, hogy létezésünk „vendég”-lét, egyetlen kincsünk pedig az a kulturális tér, amely a szövegekbeli szerepek és olvasói szerepeink révén jön létre, amelyben egyszerre vagyunk otthon, és vagyunk szerepjátékosokként, önmagunk magyar fordításaiként idegenek, vagyunk a nyelvben, és idegenek a nyelvtől.

Úgy gondolom, hogy ezt a nem mindennapi olvasói, versértői tapasztalatot, egyedülálló kalandot teszik lehetővé a különböző tanulmánykötetek megjelentetésén, konferenciák szervezésén túl azok a rendezvények, szavalóversenyek is, amelyek Baka István költészetét választják témájuknak. Ebben van elévülhetetlen szerepe a költő emlékére családja és barátai által 10 éve létrehozott Baka István Alapítványnak, amely a költő halála óta évről évre megrendezi a Baka István vers-, énekelt vers- és prózamondó versenyt Szegeden, Szekszárdon vagy Csíkszeredában.

Mi, a csíkszeredai Márton Áron Gimnázium tanulói és tanárai 2000 óta lehetünk rendszeres résztvevői a bakai szótár szegedi lapozgatásának, nyerhetünk bepillantást abba a kulturális térbe, amelyet Baka poétikája képez. Idén, 2008. május 21-én régi álmunk valósult meg: nyolc év Szegedre való zarándoklás után a Baka István Alapítvány hathatós közreműködésének köszönhetően Csíkszeredában emlékezhetünk a 60 éve született Baka Istvánra. Versei által Ő jött el hozzánk: a versenyre jelentkezett közel 30 székelyföldi diák a Baka-szövegek megtanulásával és előadásával, reméljük, hozzájárultak ahhoz a folyamathoz, amelyet kanonizációnak nevezünk, és ez a törekvés találkozott a szervezők azon szándékával, hogy Baka emlékét megőrizzük, és költészete, életműve méltó helyre kerüljön a kortárs irodalmi palettán.

A csíkszeredai verseny győzteseinek jutalma az, hogy ma itt lehetnek Szegeden a Kárpát-medencei Baka István vers-, énekelt vers- és prózamondó verseny döntőjében. Köszönjük az alapítvány tagjainak, Baka Tündének és Tényi Irénkének, valamint Erdélyi Ágnesnek, a Móra Ferenc Kollégium igazgatónőjének, hogy évek óta szeretettel fogadnak minket, hogy itt lehettünk az elmúlt nyolc évben, és most is együtt ünnepelehetünk, együtt emlékezhetünk a költőre, a műfordítóra, Baka Istvánra, hogy itt, ma összegyűlhetünk a Kárpát-medence különböző pontjairól a Baka-vers nevében!

Azt gondolom, a mindenkori résztvevők nevében kívánhatom: adjon az Isten erőt, kitartást a Baka-hagyaték gondozóinak, a szavalóversenyek szervezőinek ahhoz, hogy a jövőben is összegyűjthessék a Baka-vers kedvelői közül a legérdemesebbeket, akik ezt – hiszem – azzal hálálják meg, hogy másoknak is felmutatják majd a Baka-poétika értékeit!

**Borsodi L. László,**

a csíkszeredai Márton Áron Gimnázium tanára

Csíkszereda, 2008. november 22.